

STANISŁAW ŚWIĘCH

Congregatio Sacerdotum a Sacro Corde Jesu

Polscy Księża Sercanie na misjach w Kamerunie

Polish Priests from the Congregation of the Sacred Heart of Jesus on Mission in Cameroon

Ewangelizację Kamerunu rozpoczęli w 1845 r. angielscy baptyści w Douala, gdzie założyli pierwszą szkołę, a już w 1872 r. dokonali przekładu Biblii na język duala. Z biegiem lat przybyli inni z Niemiec czy Ameryki. Misje katolickie zostały zainicjowane przez polską wyprawę naukową do Kamerunu pod kierownictwem Stefana Szolc-Rogosińskiego oraz Leopolda Janikowskiego i Klemensa Tomczeka. Rogosiński skierował list do bpa Marie Le Berre CSSp wikariusza apostolskiego obu Gwinei, (ponieważ Kamerun podlegał temu wikariatowi), oraz do generalnego superiora duchaczy z propozycją założenia misji katolickiej w Kamerunie pod patronatem Polaków. Plany udaremnił Bismarck dlatego, że od roku 1884 Kamerun stał się kolonią niemiecką. On to zmusił Polaków, by wrócili do Europy i nie pozwolił na założenie misji.

W roku 1888 niemiecki kupiec zabrał do Niemiec trzech młodych Kameruńczyków (Mpondo, Timba i Mbange), by nauczyć ich zawodu piekarza. Rok później Mbange przyjął chrzest w kościele parafialnym w Eresing przybierając imię Andrzej, wrócił do Kamerunu i został mianowany katechetą i tłumaczem na misji u księży pallotynów.

Starania Stolicy Apostolskiej spowodowały przybycie do Kamerunu ośmiu niemieckich pallotynów, którzy sprawowali opiekę duszpasterską w regionie Kribi, w roku 1905 podniesionym do rangi wikariatu apostolskiego. Wśród pallotynów niemieckich w Kamerunie pracował wtedy (1902-1906) ks. Alojzy Majewski oraz siostry pallotynki (EK t. VIII, szp. 448-449).

SERCANIE W KAMERUNIE

W listopadzie 1912 roku pierwsza grupa niemieckich sercanów (4 księży i 2 braci zakonnych) pod kierownictwem o. G. Lennartza, byłego misjonarza

z Kongo, wyjechała z Niemiec do Kamerunu. W styczniu 1913 roku, założyli oni centrum misyjne w Kumbo (Środkowy Kamerun). Teren ich pracy zaczął się rozszerzać i pięknie rozwijać. W kwietniu 1914 roku region ten został podniesiony do rangi prefektury apostolskiej pod przewodnictwem o. Lennartza jako prefekta, ze stolicą w Adamawa.

Jednak sytuacja polityczna związana z wybuchem I wojny światowej, spowodowała, że misjonarze niemieccy musieli opuścić Kamerun, który przeszedł pod panowanie Francji i Anglii. Zaszła więc konieczność zastąpienia ich przez misjonarzy innych narodowości

Tak więc w maju 1920 roku z Francji wyjechała do Kamerunu nieliczna ekipa sercanów i zaczęła prace w Foumban, kilku z nich pracowało wcześniej w Kongo. Wśród nich znajdował się także sercanin polskiej narodowości.

BRAT JAN KAZIMIERZ ZJEŹDRZAŁKA (1882-1938)

Urodził się 2 grudnia 1882 roku w Śliwnie k. Poznania. Swoje pierwsze śluby złożył w Sittard (Holandia). 25 września 1910 r., przyjmując jako imię zakonne, tak bardzo lubiane przez Polaków imię Kazimierz (sercanów na terenie Polski jeszcze nie było). Nie wiemy, w jaki sposób znalazł się w zgromadzeniu, nie wiadomo czy jego rodzice mieszkali w Polsce, czy też na emigracji w Niemczech lub w innym z ościennych krajów. Po złożeniu I profesji zakonnej niedługo pracował w Holandii, bo już jesienią 1912 r. widzimy go wśród misjonarzy w Afryce – w Kongo. O jego działalności w Kongo nie napisano wiele. Do zajęć braci zakonnych należało budowanie zabudowań misyjnych i troska o ich utrzymanie, troska o ogrody warzywne, o biednych i chorych często również katechizacja. Wyczerpująca praca jak również malaryczny klimat spowodowały wyczerpanie jego organizmu i w 1919 roku musiał wyjechać do Europy dla podreperowania swego zdrowia.

W 1919 roku Stolica Apostolska zaproponowała sercanom objęcie na nowo misji w Kamerunie. W 1920 r. francuski misjonarz Plissonneau, który wcześniej pracował już w Kongo został mianowany prefektem apostolskim za ks. Lennartza. W tym samym czasie z Brukseli wyruszyła ekipa kilku francuskich misjonarzy, wśród których znajdował się brat Kazimierz, rozpoczynając na nowo pracę w miejscowości Foumban, które po pewnym czasie przy zmianach terytorialno-administracyjnych stało się stolicą prefektury apostolskiej.

Nowi misjonarze szybko starali się nadrobić straty powstałe na skutek wojny i wypędzenia misjonarzy. Na nowo powstałych placówkach trzeba było budować kościoły, kaplice, szkoły, budynki misyjne. Tutaj brat Kazimierz poczuł się w swoim żywiole. Przemieszczał się z placówki na placówkę doglądając prac budowlanych, mimo słabego zdrowia podejmował również inne prace. Warto tu przytoczyć pewne świadectwa spisane już po jego śmierci.

O. Plissonneau jego przełożony z pierwszych lat pobytu w Kamerunie napisał: *Brat Kazimierz był budowniczym domów misjonarzy. Wszędzie był gorliwym za-*

konnikiem, całkowicie oddanym swojej pracy, nieustrudzonym, energicznym, niecierpliwym w zakończeniu jednej roboty, aby rozpocząć drugą, choćby nawet była najcięższa. Cierpiał na ataki wątroby i miał bardzo delikatne płuca. Wiele godzin spędzał w milczeniu i zamyśleniu. Zazwyczaj jednak bywał bardzo wesoły i bezpośredni. Im więcej miał pracy tym bardziej czuł się szczęśliwy. Miał talent do opowiadania różnych historii, którymi trzymał wszystkich w napięciu. Jego radością było prowadzenie katechez. W tym czuł się prawdziwym misjonarzem. Oddawał się bardzo wielu zajęciom. Pracował w zakrystii, w kuchni, w ogrodzie warzywnym, ale najwięcej czasu poświęcał pracy przy budowie (Le Regne).

O. Gabriel Pogliani zamieścił o nim w czasopiśmie włoskim *Il Regno* następujące wspomnienie: *Miłość braterska, duch jedności, współżycie w rodzinie zakonnej były zaletami podstawowymi tego dobrego zakonnika, którego przykład zasługuje na poznanie szczególnie przez naszych braci, a także przez naszych dobroczyńców, aby Najświętsze Serce Jezusa pomnożyło w naszym Zgromadzeniu gorliwość, zapal i liczbę naszych ukochanych braci.*

Świadectwa jeszcze bardziej wymowne napotykaemy w czasopiśmie: „Notre Petit Seminaire” z samego Kamerunu. Czytamy w nim: *Jego radość, jego gotowość, jego entuzjizm ożywiały wszystkich. Kochał bardzo tubylców, oddał im swoje serce. Ale kiedy przychodziła godzina pracy, kończyły się zabawy. Wtedy biedni byli opieszali i leniwi. Z drugiej strony on sam był pierwszym, który podejmował trud. Jego przykład pociągał innych. Kiedy praca była ukończona jego radość promieniowała na nowo, wyrażana głośnym śmiechem. Nosił ogromną radość w sercu, ponieważ zachowywał pokój prawdziwych synów Najświętszego Serca Jezusowego. Był apostołem. Na wszystkich misjach, na których przebywał, miał zwyczaj w każdym tygodniu prowadzić jedną godzinę katechezy dla chrześcijan. Ten brat dokonał cudów w naszym biednym Kamerunie. Często powtarzał, że umrze w Afryce. Cieszył się wielkim autorytetem wśród Afrykanów, ludzie czuli, że są przez niego kochani, stał się jednym z nich.*

Brat Jan Kazimierz Zjeźdrzałka zmarł śmiercią tragiczną w wypadku samochodowym 24 lutego 1938 roku. Zaproszony na poświęcenie kościoła, jadąc wraz z innym misjonarzem wpadł w poślizg i spadł w bardzo głęboki rów. Wyrzucony na zewnątrz samochodu spadł na kamień i wnet potem skonał. Do dziś grób jego jest zadbane. Ks. Antoni Osowski, polski sercanin aktualnie pracujący w Kamerunie, był tam i przekonał się z jakim szacunkiem ludzie opowiadali o ich dobrym bracie, mimo że od jego śmierci upłynęło już ponad 65 lat. (*Życiorysy zmarłych polskich współbraci SCJ, 1918-1997*, Kuria Prowincjalna Księża Sercanów, Warszawa 1998, str. 21-22)

DALSZY ROZWÓJ KOŚCIOŁA W KAMERUNIE

Oprócz pallotynów i sercanów do Kamerunu przybyli również benedyktyni, oblaci, jezuiti i inni oraz liczne zgromadzenia żeńskie. Oprócz głoszenia Ewan-

geli i udzielania sakramentów świętych, zakładali szkoły, zajęli się chorymi i ubogimi oraz formacją młodzieży. Powstały najpierw Niższe, a potem Wyższe Seminaria Duchowne. W połowie lat 30 rozpoczyna pracę kler rodzimy, tak zakonny jak i diecezjalny. Prefektury i wikariaty apostolskie zamieniono na diecezje jeszcze przed otrzymaniem niepodległości. Wprawdzie przedniepodległościowe ruchy wyzwolenicze zniszczyły wiele miejsc kultu i pochłonęły ofiary w ludziach, to jednak po otrzymaniu niepodległości w 1960 roku Kościół katolicki zaczął się rozwijać jeszcze bardziej intensywnie. Również i misja sercańska w Kamerunie dorosła do tego, aby stać się bardziej autonomiczną jednostką administracyjną w zgromadzeniu, czyli z regionu zależnego od prowincji francuskiej stać się niezależną prowincją kameruńską. Dokonano tego dekretem podpisanym przez generała i jego radę w dniu 30 listopada 1995 roku.

POLSCY SERCANIE W KAMERUNIE PO ROKU 1990

Misje sercańskie w środkowym Kamerunie rozwijały się pomyślnie. Istniała współpraca i wymiana doświadczeń oraz personelu z placówką w Kongo, stąd oprócz Francuzów w Kamerunie znaleźli się misjonarze z Niderlandów. Siedzibą zarządu tegoż regionu stała się miejscowość Nkongsamba, która stała się również stolicą biskupa sercanina – Pawła Bouque (1934-1964).

Kiedy już w latach siedemdziesiątych dał się zauważyć kryzys powołań misyjnych w Europie, Kościoły misyjne zaczęły bardziej mobilizować się w wychowaniu i wykształceniu kleru rodzimego. Zaczęła się rekrutacja kandydatów do stanu duchownego wśród młodzieży tubylczej ich formacja i kształcenie. Również sercanie z Kamerunu we współpracy z Kongiem (wtedy Zairem), w Ndoungue (kilkanaście km od Nkongsamba) otworzyli postulat i nowicjat. Kandydaci do kapłaństwa po nowicjacie, studiowali filozofię w Zairze by potem wrócić do Kamerunu i na Instytucie Teologicznym w Yaounde (*Ecole Théologique Saint Cyprien à Yaoundé*) studiować teologię. Warunkiem przyjęcia sercanów do Instytutu było również przysłanie profesorów. Tak polscy sercanie – misjonarze z Kongo znaleźli się w Kamerunie.

Ks. Jerzy Sędzik SCJ, ur. 28 października 1956 roku z rodziców Władysława i Marii z domu Małota, zamieszkałych w Dobczycach (archidiec. krakowska). Wyświęcony na kapłana 17 czerwca 1982 roku wyraził chęć wyjazdu na misje do Zairu (obecnie Kongo). Już w sierpniu 1982 roku wyjechał do Francji na naukę języka francuskiego i przygotowanie do pracy misyjnej. Po przyjeździe do Zairu do 1988 roku pracował w duszpasterstwie. W 1988 roku został wysłany do Rzymu, by studiować na Gregorianum i tam w 1990 roku otrzymał licencjat z teologii dogmatycznej. Od roku 1990 do 2004 wykładał teologię w *Ecole Théologique Saint Cyprien w Yaounde* – Kamerun, do którego zaczęli uczęszczać również sercańscy kandydaci do kapłaństwa z Zairu i Kamerunu. Jako profesor

i wychowawca okazał się dokładny, staranny, dobrze przygotowany i wymagający. Mimo nadmiaru pracy znajdował trochę czasu, by pomagać w duszpasterstwie we wspólnotach koła Yaounde. Nadal pogłębiał swoją wiedzę teologiczną w aspekcie afrykańskim i przygotowywał pracę doktorską na temat: „Koncepcja zbawienia u ludów Bantu (Afryka) i jej wpływ na praktyki chrześcijańskie” (*Le concept Bantou du Salut et son impact sur les pratiques chrétiennes – pour une inculturation du message du salut dans le milieu Bantou*). Obrona tej pracy doktorskiej odbyła się w UKSW w Warszawie dnia 31 maja 2002 r. Od kilku lat jest członkiem Rady Prowincjalnej w Kamerunie. W 2004 roku, nie rezygnując całkowicie z pracy wykładowcy, przeniósł się do Baffoussam, aby tam oddać się więcej pracy duszpasterskiej, zwłaszcza w formowaniu młodzieży zgromadzonych w różnych stowarzyszeniach i ruchach katolickich. Cieszy się dobrym zdrowiem i oddaje się tym wszystkim obowiązkom, tym bardziej, że sercanie w Kamerunie przygotowują się do obchodów jubileuszowych – stulecia swej obecności w Kamerunie (1912 – 2012).

Ks. Stanisław Wawro SCJ, ur. 10 kwietnia 1958 roku w Jawiszowicach (diec. bielsko-żywiecka), z rodziców Władysława i Heleny z domu Grzywa. Po wstąpieniu do sercanów, studia filozoficzno-teologiczne rozpoczął w Wyższym Seminarium Misyjnym w Stadnikach. Ponieważ odznaczał się wybitnymi talentami i zdradzał chęć wyjazdu na misje, na dokończenie studiów wysłano go do Francji na *Institut Catholique de Paris*, które ukończył ze stopniem licencyjnym. Od 1987 roku po przejściu stażu misyjnego do 1987 r. pracował w duszpasterstwie w diecezji Kisangani (Zaire). W latach 1985-1995 zarząd prowincji powierzył mu funkcję ekonoma na prokurze SCJ w Kinszasie. Był to okres bardzo trudny, czas niepokojów i zamieszek tak w Kinszasie jak i w całym Zairze.

W 1995 roku wyjechał do Kamerunu gdzie w *Ecole Théologique St. Cyprien* w Yaounde, przez 4 lata wykładał teologię moralną do której był zresztą przygotowany już na *Institut Catholique* w Paryżu. W 1990 roku został wybrany i mianowany ekonomem i sekretarzem prowincjalnym w Nkongsamba, którą to funkcję do tego czasu. Wolny czas poświęca na pracę duszpasterską, chętnie „łata dziury” tam gdzie brakuje misjonarza.

Ks. Jan Śliwa SCJ, ur. 23 czerwca 1946 w Tarnowie (diec. tarnowska) z rodziców Juliana i Ludwiki Bochnal. Po otrzymaniu święceń kapłańskich w seminarium sercanów w Stadnikach dnia 9 czerwca 1973 roku, zanim zdecydował się wyjechać na misje, pracował pewien czas w parafii w Polsce. W 1978 roku wyjechał do Francji, celem nauki języka francuskiego i przygotowania się do pracy misyjnej w Zairze. Po odbyciu stażu jak wszyscy inni misjonarze pracował na różnych placówkach, tak w stolicy jak i w buszu od 1979-1992. Wydajna praca nadszarpięła jego siły i dlatego przyjechał do Polski na dłuższy urlop wypoczynkowo-zdrowotny. W roku 1994 powrócił do pracy misyjnej, ale już nie w Zairze,

tylko w Kamerunie, w domach formacyjnych jako ekonom – w Baffoussam i Yaounde – Ngoya. Jak każdy gorliwy misjonarz wolny czas poświęca na pomoc w pracy duszpasterskiej.

Ks. Antoni Osowski SCJ, ur. 11 czerwca 1940 roku w Garkowo k. Szreńska (diec. płocka) z rodziców Stanisława i Zofii Nowickiej. Po otrzymaniu święceń kapłańskich dnia 24 czerwca 1970 r. zgłosił swoją chęć wyjazdu na misje. Po sześciomiesięcznym kursie języka francuskiego w Amiens (Francja, listopad 1971 – kwiecień 1972) zaczął pracę misyjną w Zairze i wykonywał ją przez 25 lat na różnych placówkach, tak w mieście jak i w buszu. Przez rok był również wykładowcą logiki w College w Kisangani. Rok sabatyczny wykorzystał na pogłębienie swej wiedzy teologicznej w Instytucie *Lumen Vitae* w Belgii (1988/89). W czasie urlopu wypoczynkowego we wrześniu 1997 roku musiał poddać się skomplikowanej operacji serca. Po kilku miesiącach rekonwalescencji w 1998 r. wrócił do pracy misyjnej, ale już nie do Zairu, lecz do Kamerunu, gdzie jako proboszcz pracuje bardzo owocnie do dzisiaj.

Ks. Marian Wenta SCJ, ur. 13. czerwca 1970 roku w Sierakowicach (diec. pelplińska) z rodziców Władysława i Joanny Zielke, zamieszkałych w Gowidli-no. Po otrzymaniu święceń kapłańskich dnia 14 czerwca 1997 roku, zanim zgłosił swoją chęć wyjazdu na misje do Kamerunu, przez krótki czas pracował w Polsce w parafii jako wikariusz. W październiku 1999 roku wyjechał na przygotowanie do pracy misyjnej i naukę języka francuskiego do Paryża. W lipcu 2000 roku wyjechał do Kamerunu. Mieszkając w domu formacyjnym – nowicjacie w Ndoungue, zajął się duszpasterstwem w sąsiadujących wspólnotach. Jego wielki zapal do pracy, pogoda ducha, otwartość, dialog ze wszystkimi jest wspaniałym świadectwem kapłana Serca Jezusowego dla nowicjuszy.

Ks. Zdzisław Pławecki SCJ, ur. 17 kwietnia 1972 r. z rodziców Jana i Kazi-miery Fortuna, zamieszkałych w Muchówce k. Bochni (diec. tarnowska). Po otrzymaniu święceń kapłańskich 29 maja 1999 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Stadnikach, pracował w Polsce jako wikariusz w parafii. W listopadzie 2002 r. wyjechał do Francji, gdzie na *Institut Catholique de Paris* uczył się języka francuskiego i przygotowywał do pracy misyjnej. Na początku czerwca 2003 roku wyraził życzenie pracy we formacji. Po 2 latach stażu misyjnego przeniesiony został do Rzymu.

Obecnie w 2005 roku prowincja sercanów w Kamerunie może dziękować Bogu za 33 kapłanów różnych narodowości (Francuzi, Włosi, Holendrzy, Kameruńczycy, oraz 6 Polaków), 3 diakonów, 8 braci zakonnych i 36 kleryków rodzimych po pierwszych ślubach zakonnych.